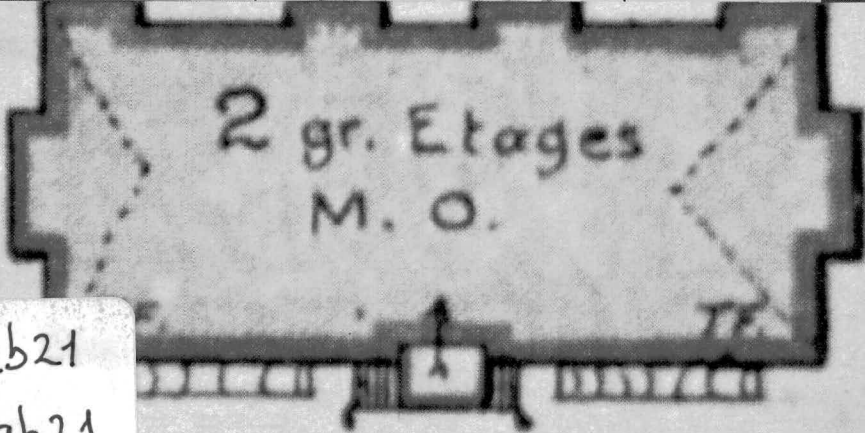

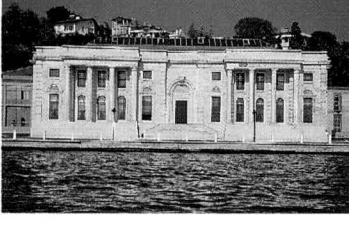
KABATAŞ KÜLTÜR MERKEZİ

= ab21
= ab21

Ş EĞİTİM VAKFI SABANCI KÜLTÜR SİTESİ
ORTAKÖY - İSTANBUL

İSTANBUL'DA YENİ BİR SANAT VE KÜLTÜR ODAĞI

Prof. Dr. Metin Sözen

Yıkılmış Feriye Karakolu'ndan eğitim ve kültür merkezine

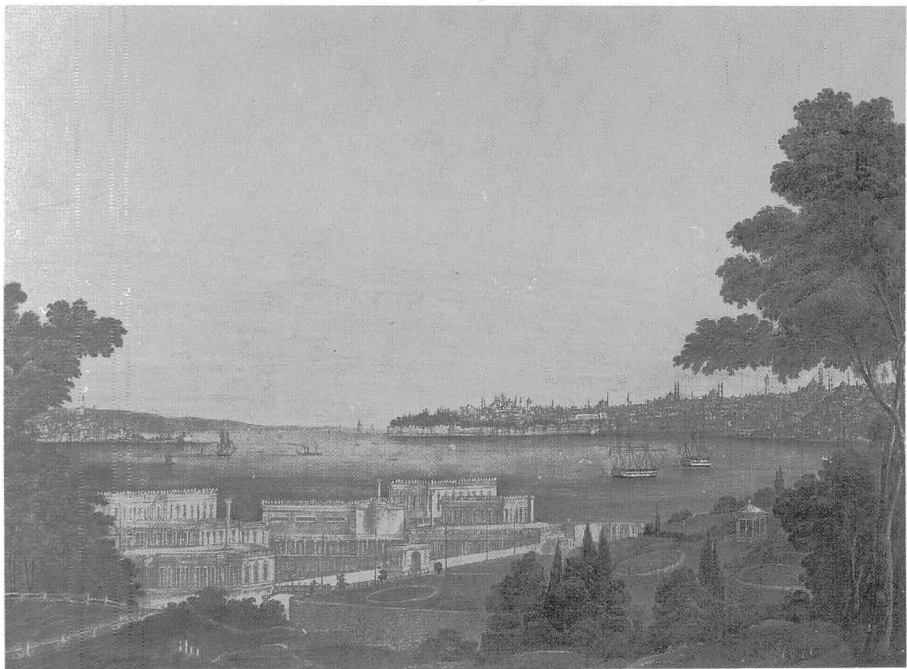
İnsanların, toplumların, dünyanın yaşamında önemli dönüm noktaları vardır. Bu dönüm noktaları, geçmişin doğrularını geleceğe güçlü aktardığı oranda anlam kazanır, geleceği aydınlık kılar. Son yıllarda Kabataş Erkek Lisesi'nin onurlu geçmişinden akan değerler de geleceğin gündemini aydınlık kılmak için yeni olanaklara, yeni boyutlara yöneliyor. Bu dönüm noktasının tarihi ise 27 Kasım 1995.

Açılış nedeniyle bu gelişmelere, yeniden örgütlenmelere, düzenlemelere kısa da olsa yer vermeyi yararlı buluyoruz.

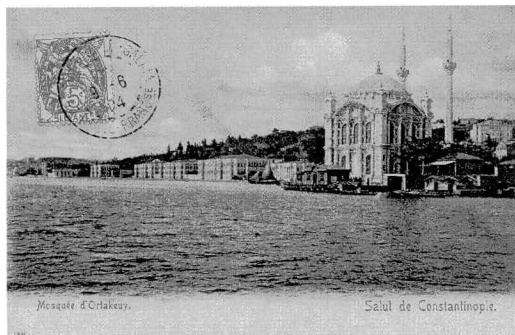
Çırağan Sarayı'nda bir özel nokta: Feriye Karakolu

Dünün yıkılmış, adını ancak sürdürebilen Feriye Karakolu'nun yaşam öyküsü, Osmanlı sultanlarının Topkapı Sarayı'ndan, Boğaziçi'nde yaptırdıkları yeni saraylara taşınmalarıyla başlıyor. Beşiktaş'tan Ortaköy'e uzanan Dolmabahçe, Çırağan saraylarının bir bakıma son noktası Feriye Karakolu, bu tür yapılar içinde ayrı bir anlam taşıyor. Osmanlı mimarlığında, özellikle İstanbul'da birbirinden ilginç örneklerinin üretildiği bu yapılar içinde "Ortaköy Karakolu", "Tabya Karakolu" adlarıyla da anılan Feriye Karakolu, 19. yüzyılın ikinci yarısında Boğaziçi'nin görünümüne katılmış bulunuyor.

17. yüzyıldan sonra sürekli yeni yapılarla donatılan Boğaziçi'nin bu özelliklerle yüklü noktası, 1863'te yapımına başlanan Çırağan Sarayı'yla yeni bir kimliğe bürünüyor. Daha önce, Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın, eşi Fatma Sultan için 1719 yılında

Istanbul, Ortaköy (Vue d'Ortakeuy).

Mesqute d'Ortakeuy.

Salut de Constantinopis.

yaptırdığı sarayın içinde geçen yaşamının sonucu burası, "Çırağan" adına kavuşuyor.

Özgün mimarlık ve bezeme öğeleriyle donatılmış görkemli Çırağan Sarayı, bilindiği

gibi Feriye Sarayları, mutfaklar, çeşitli köprüler, ek yapılar, 1300 metre uzunluğunda rıhtım, arkasındaki geniş bahçelerle, Boğaziçi kültürünün tüm boyutlarıyla yansıdığı yerlerin odak noktasını oluşturuyor.

Böylesi bir ortamın içinde, Ortaköy'de güvenlik nedeniyle yapılmış

olan Feriye Karakolu, Sultan Abdülaziz'in yaşamı ve ölümüyle ilgili anları, sütunlarla zenginleştirilen deniz cephesi ve diğer özellikleriyle, varlığını daha o yıllarda duyuruyordu.

Ortaköy Camisi'nden başlayan, Dolmabahçe ve Nusretiye camilerine uzanan Boğaziçi'nin 19. yüzyıl kimliği, bu yapıya da yansıyor. Bir yüzyıl içinde biten, tükenen, Tekel Deposu olarak kullanılan bu özgün kimlik, 27 Kasım 1995 tarihinden itibaren ikinci yaşamına hazırlanıyor. Üzerinde biten incir ağaçları, çevresine dağılan, toprak altında parçalanmış duran sütunları, yaşamını belgeleyen en küçük ayrıntı artık bir anı. Bu anının üç evresi, kültürel kimliğimizin geçirdiği serüvenin de belgesi. Artık Feriye Karakolu'nun kendine özgü yaşamının geçtiği yerde dünyadan her yaş diliminde insan, ürettikleri sanatı ve kültürü birbirlerine aktaracak, geçmişin yanlışlarını yinelememeye özen gösterecek, dünyayı daha anlamlı kılmaya çalışacak...

Feriye Sarayları'nda çağdaş eğitim, çağdaş kimlik

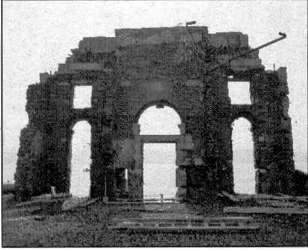
Çırağan Sarayı'nun tüm birimlerinin yaşamı ayrıntılı incelenirse, bu yapıların birbirinden ilginç değerlendirmelere uğradığına tanık olunur. Bunlardan bir bölümüne yerleşen eğitim kuruluşları içinde Kabataş Erkek Lisesi, Cumhuriyet'in yeni hedeflerine uygun özelliklerle karşımıza çıkar. Bu nedenle, Cumhuriyet dönemi eğitim anlayışı-

nın somut sonuçlarını görmek isteyenler için Kabataş Erkek Lisesi, ülkeye kazandırdığı değerlerle iyi bir örnek oluşturur.

Böyle sorumluluklar yüklenecek olan Kabataş Erkek Lisesi, 1908 yılı şubat ayında, Kabataş'ta gene kimlikli bir yapıda, Esmâ Sultan Konakları'nda, daha önce kapatılmış olan Aşiret Okulu'nun yerinde açılır. 18 Nisan 1908'de yedi sınıf, 276 öğrenciyle öğretime başlayan okulun kurucusu ve ilk müdürü, Aynizade Hasan Tahsin Bey'dir. 1919 yılından itibaren yatılı ve gündüzlü olarak eğitime başlayan okul, "Ka-

bataş Erkek Lisesi" adını alır. Kullanılan yapıların yetersizliği nedeniyle okulun Feriye Sarayları'na yerleşmesi, 1928-1929 öğretim yılı başında gerçekleşir. Böylece İstanbul'un kentsel dokusuna ayrı bir anlam kazandıran Feriye Sarayları'na ait değişik binalar, gelişen isteklere uygun olarak yeni işlevlerle donatılır.

Feriye Sarayları'nın bir bölümüne yerleşen Kabataş Erkek Lisesi de, zaman içinde diğer okullar gibi değişen ve gelişen ortama uygun olarak, yeni mekanlara gereksinim duydukça yeni düzenlemelere yönelmiş, 1931-1932 ders yılında sarayın kapalı manej

alanı spor salonuna dönüştürülmüş, 1934 yılında Ağalar Dairesi, Kültür Binası olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1941-1942 ders yılında ise okulun orta bölümü kapatılmış, 1949 yılında Feriye Sarayları'nın üçüncüsünde yer alan Beşiktaş Ortaokulu, Pansiyon Binası olarak değerlendirilmiştir.

Büyük bir özenle korunması, kimliğine uygun onarılması gereken bu anıtsal yapıların, zaman içindeki değişiklikleri de dikkate alınarak değerlendirilmesi için yapılan köklü çalışmalar, belirli bir düzeye ulaşmış bulunmaktadır. Bu çalışmalar hedeflenen doğrultuda gelişebilirse, Feriye Sarayları eğitim-kültür ağırlıklı ve öncelikli yeni olanaklarla donatılacak, çok yönlü gelişmeleri gündeme getirecek, tarihsel sorumluluğa da doğru cevap bulunmuş olacaktır. Böylece Kabataş Erkek Lisesi gibi gelenekleri olan eğitim kuruluşlarının, dünü, bugünü ve geleceği zengin kılan mekanlarda yaşamlarını sürdürmeleri, eğitimde farklı bir niteliğin egemen olmasını sağlayacaktır.

Yeni kimliğe yeni örgüt

Cumhuriyet'in eğitim yoluyla gerçekleştirmek istediği atılımları kökleştiren kurumlardan biri olan Kabataş Erkek Lisesi'nde, çağın hızlı gelişmelerine uygun yeni düzenlemelere, desteklere, 1980'li yıllarda daha yoğun gerek duyulmaya başlandı. Ön çalışmalar, gelişen öneriler ışığında Kabataş Erkek Lisesi Müdürü Korel Haksun, Kabataş Erkek Lisesi Mezun ve Mensupları Derneği Başkanı Recep Sebilik ve arkadaşlarının çabaları, vakıf çatısı altında toplanmayı sağlamaya yöneldi.

Okulda çağdaş eğitimi egemen kılmak, dünyada gelişen değerlerin izlenmesine olanak sağlamak, tarihsel ve kültürel kimliğe sahip binaların zaman zaman akıldışı isteklerle alınmasını, işlev değiştirmesini önlemek amacıyla kurulan "Kabataş Erkek Lisesi Eğitim Vakfı", katılımı hızla sağlamada, amaçlanan hedeflere yönlendirmede başarılı bir adım, Feyyaz Tokar'ın başkanlığında gerekli ivmeye kısa sürede ulaştı.

1987 yılında kurulan Kabataş Erkek Lisesi Eğitim Vakfı'nda, yeni düşüncelere, girişimlere olanak vermek açısından, yönetim kurulu başkanlarının üst üste en fazla ikişer yıl iki dönem başkanlık yapmasını öneren Feyyaz Tokar, bu amaçla 1990'da vakıf başkanlığından ayrılarak "Onursal Başkan" oldu. Yönetim Kurulu Başkanlığı'na ise, oy birliğiyle İ. Cahit Kocaömer getirildi. Bugünlere ulaşılmasında Cahit Koca-

ömer'in gösterdiği özverili, yoğun çabaların varlığı, sürekliliğin öneminin kanıtlanması açısından somut örnek oluşturdu.

Dünü bugüne, bugünü geleceğe bağlayan yeni atılımlar

Kabataş Erkek Lisesi'nin eğitim alanındaki tüm gelişmeleri yakından izlemesi, yapısına uygun girişimleri yapabilmesi için, yeni mekanlara, düzenlemelere, teknolojilere daha yoğun gereksinim duyulması, Vakfın çok yönlü gelişme göstermesine neden oldu. Vakfın amaçlarına uygun olarak bir dizi kalıcı büyük projeyi yaşama geçirebilmesi için, Kabataş Erkek Lisesi Eğitim Vakfı Yönetim Kurulu, Prof. Dr. Metin Sözen'in başkanlığında ve sorumluluğunda konuların gereği kişilerle çalışma birimlerinin oluşturulması kararını aldı, uygulamaları ivedilikle başlattı. Böylece bir çok iyileştirmelerle birlikte ülkemizin, eğitim ortamımızın örnek çalışmalarından ikisi yaşama geçmeye başladı. Bu doğrultuda 28 Şubat 1988'de Milli Savunma Bakanlığı'ndan Maslak Kasrıları'nın arkasında bulunan 57 dönümlük arsa Liseye kazandırıldı. Prof. Dr. Mehmet Küçükdoğu, Prof. Dr. Hasan Şener gibi Kabataş kökenli öğretim üyelerinin katkılarıyla Maslak Kampüsü projesi istenilen düzeyde hazırlanarak, 8 yıllık temel eğitim için yeni bir denemeye ilk ortam oluşturuldu. 1992'de İstanbul Bayındırlık Müdürlüğü tarafından ihale edilen Maslak Kampüsü'nün, İlköğretim Okulu başta olmak üzere geniş bir programı içermesi, gelecek için umutların güçlenmesine neden oldu.

27 Kasım 1995 günü açılışı yapılacak olan "Kabataş Eğitim Vakfı Sabancı Kültür Sitesi" ise, bir anlamda geleceğe dönük ülkemizin ve dünya uluslarının beklentilerine cevap arayan bir kimlikle tasarlanmış bulunmaktadır. Diğer çalışmada olduğu gibi, Kabataş Erkek Lisesi'nde eğitim görmüş gene aynı kişilerin değişik aşamalardaki katkılarıyla proje daha önce tamamlanmış, 26 Eylül 1991 tarihinde dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'un katıldığı bir törenle temele ilk harç konmuş, böylece Feriye Karakolu ve Zaptiye Koşulları'ndan kalan çok sınırlı parçalardan kalkarak örnek bir uygulama başlatılmıştı.

Yıllardır süren yoğun çabalardan sonra, Feyyaz Tokar'ın önerisiyle bu arsanın alınmasında, dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren, maliye bakanlarından Adnan Kahveci ve Ekrem Pakdemirli'nin katkıları, Tekel Deposu'ndan Kültür Merkezi'ne

uzanan süreçte önemli bir adım olmuştur. Köksal Toptan, Nahit Mentеше, Nevzat Ayaz'ın Milli Eğitim Bakanlığı dönemlerinde gösterdikleri sürekli ilgi ve özel çaba, bugüne hızla ulaşılmasının temel nedenlerinden birisidir. Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Bener Cordan ise, bu örnek çalışmanın gerekli düzeyde sonuçlanabilmesi için destekleri sürekli kılmış, aralıksız ve yoğun çalışmalar, tüm çıkan sorunlara karşın dört yıl gibi çok kısa sayılabilecek bir sürede tamamlanabilmesini sağlamıştır.

Tarihsel ve kültürel bir mirasın yok olma noktasından alınarak, günümüzün koşullarına da cevap arayan yeniliklerle donatılarak, halkımızın, dünya halkının kullanımına açılmasında, Hacı Ömer Sabancı Vakfı'nın (VAKSA), 16 Eylül 1992 tarihinde dönemin İstanbul Valisi Hayri Kozakçioğlu, VAKSA Başkanı Hacı Sabancı, Kabataş Erkek Lisesi Eğitim Vakfı Başkanı İ. Cahit Kocaömer arasında yapılan protokolle başlayan varlığını, Hacı ve Sakıp Sabancı'nın özel ilgilerini, ayrıca belirtmek gerekir. Özetle, Kabataş Erkek Lisesi Eğitim Vakfı'nın uzun ve yorucu çabalarını, Milli Eğitim Bakanlığı'nın olanaklarını zorlayarak istenilen düzeye erişilmesi yolundaki sürekli desteklerini, dönemin İstanbul Valisi Hayri Kozakçioğlu'nun sorunları her aşamada çözüme ulaştırmasını, Kabataş Erkek Lisesi'nin eğitim ortamında yetişmiş Kaya Turgut, Sedat Üründül gibi mezunlarının karşılıksız katkılarını, başta Beşiktaş olmak

üzere Şile, Çatalca gibi belediyelerin eksiklerin giderilmesindeki çabalarını, yapımını üzerine alan Ekintaş İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin hızla sonuca ulaşma ortamı yaratmasını, katılımı sürekli kılan özverili kişilerin kesintisiz varlığını, bugün ve gelecek adına şükranla anmak gerekir. "Kabataş Eğitim Vakfı Sabancı Kültür Sitesi", ülkemizde az rastlanır, böylesi bir birlikteliğin ürünü olmakla, geleceğinin, yaşamının boyutlarını da büyütmüş olmaktadır.

Boğaziçi, artık dünyanın yeni kültür arayışları içinde merkez olma yolunda

27 Kasım 1995 günü açılacak olan "Kabataş Eğitim Vakfı Sabancı Kültür Sitesi", ülkemiz için bir çok açıdan önem taşımaktadır. Bunlardan ilki, bitmiş, tükenmiş bir kültürel mirasın, Feriye Karakolu ve Zaptiye Koşulları'nın, toprak ve suyun altında kalmış en küçük parçasının çağın bilimsel verilerine dayanarak yeniden yaşama kavuşturulmasıdır. 21. yüzyıla akarken kültürel kimliğin ne anlama geldiğinin halkımıza ve dünya halkına gösterilmeye çalışılmasıdır. Boğaziçi'nde saraylarla uzayıp giden bir

kültürel bütünlüğün yeniden oluşturulması, yaşama geçirilmesiyle çok yönlü kullanıma gerekli olanağın sağlanmasıdır.

İkincisi, "çevre" ve "kültür" ağırlıklı ve öncelikli bir ortam yaratılarak, halkımızın ve dünya halkının bu ortamda birlikteliğinin güçlendirilmesidir. Her yaş dilimindeki insanı, dünü bugüne, bugünü geleceğe bağlayan bir eğitim-uygulama gündeminde birleştirerek, dünyadaki tüm yeniliklere kısa sürede ulaşmasına olanak vererek, gecikmişliği önlemektir.

Üçüncüsü, Beşiktaş'tan başlayarak, Boğaziçi'ne, İstanbul'a uzanan bir çizgide, kentin hemşehrilerine, yaşamın nasıl zenginleşmesi, boyutlanması gerektiğinin, İstanbul gibi bir dünya kültür kentinden kalkarak, yapılacak katkıların dünyada nasıl cevap bulacağı, sınırlı da olsa kanıtlanmasıdır. Küreselleşen dünyanın yeni gündemine, büyüklüklerle, kalıcılıklarla ağırlığımızın konmasının sağlanmasıdır.

Dördüncüsü, gençlerimize, dünya gençliğine, kültürel kimliğin, kültürel sürekliliğin, özverili, katılıma dayanan bir geleceğin yaratılmasında, çevre değerlerinden başlayan, kültüre ve sanata uzanan bir önceliğin yaşama sevincimiz olduğunun gösterilmesidir. Bugünü ve geleceği yönlendirecek, bugünü geleceğe taşıyacak gençlerin kültür ve sanatın incelikli, duyarlı, yaratıcı ortamından beslenmesine zemin hazırlamaktır.

Kısacası, dünyaya uzanacak kitaplığından, sanatın ve kültürün her dalında eğitim yapacak birimlerine, dünyanın ve ülkemizin ünlü sanatçılarından, her ulustan çocuğun yaratılarına ortam hazırlayacak etkinliklere, "Kabataş Kültür Merkezi" varlığında yer verecek, bugünlere ulaşılmasına neden olan çok yönlü katılımı geleceğe güçlendirerek aktarmaya çalışacaktır.

İnsanlar, toplumlar, dünya, gerçekleşecek umutları diri tuttuğu, yanlışları az yaptığı oranda yaşar. Feriye Karakolu'ndan Tekel Deposu'na, Kültür Merkezi'ne uzanan ortamda, umutlarımızın büyümesi, gerçekleşmesi, birlikteliğin sürekliliğe dönüşmesi dileğiyle...

* Prof. Dr. Metin Sözen'in Kabataş Kültür Merkezi konusunda hazırladığı, çalışmaların tüm evrelerini içeren kitaptan özetlenmiştir.

KABATAŞ EĞİTİM VAKFI SABANCI KÜLTÜR SİTESİ
ORTAKÖY - İSTANBUL